

Privacy en Kerk-TV

Tekst Wilnanda Hukom & Jos Aarnoudse **Beeld** Schaapsound

Er zijn al heel wat plaatselijke kerken die niet alleen geluid, maar ook beelden beschikbaar maken van kerkdiensten die worden gehouden. Maar dat roept vragen op, juist bij die gemeenten die er over denken daar ook mee te beginnen. In een wereld van groeiende digitale mogelijkheden wordt ook in de kerk steeds meer gebruik gemaakt van technologische toepassingen. Maar, kan dat zomaar? En hoe zit dat met de privacy? Met welke zaken moet er rekening houden worden? Voor ons was het aanleiding om eens te informeren bij aanbieders. Wij spraken met Daan van Heteren, directeur van sIKN (Stichting Interkerkelijke Kerkomroep Nederland), de aanbieder van kerkomroep.nl (inmiddels partner van de VKB).

Algemene privacyregels

In de algemene regels in Nederland rondom het maken van foto- of filmmateriaal wordt onderscheid gemaakt tussen de openbare en de besloten ruimte. In de openbare ruimte is het (onder voorwaarden) aan iedereen toegestaan beelden te maken, te filmen of te fotograferen. In de besloten ruimte is dat verboden, tenzij dit is aangekondigd én er geen alternatief is voor datgene wat wordt beoogd (wie een TV-uitzending beoogt, moet wel opnames maken). Hoewel kerken – vrij toegankelijk voor iedereen – behoren tot de openbare ruimte, vallen zij echter voor de privacywetgeving onder de besloten ruimte. Dat is om redenen van bescherming van de uitoefening van godsdienst of levensovertuiging. Het is dus in de eerste plaats van belang vooraf de eigen gemeente te informeren als er plannen bestaan om te starten met beelduitzendingen en daarbij het doel van deze uitzendingen duidelijk te maken.

Als aan deze voorwaarden is voldaan – de gemeente is geïnformeerd en het doel van de beelduitzendingen is duidelijk gemaakt – kan er dan zomaar gestart worden met het filmen van alles in de eredienst? Dat verdient niet de aanbeveling. Immers, niet elk gemeentelid is even enthousiast om zomaar openbaar voor iedereen herkenbaar in beeld te verschijnen.

En misschien zijn er ook elementen of momenten die men graag buiten beeld houdt uit overwegingen van eerbied. Het is dus ook van belang om samen na te denken over het hoe van de beelduitzendingen. Breng de verschillende mogelijkheden in kaart en stel hierover een plan op.

Wat/wie is in beeld?

Ten eerste is het goed na te denken over de camerapositie. Waar staat de camera en wat of wie is er in beeld? Verandert de camerapositie gedurende de dienst of juist niet? Wanneer mensen op hun rug worden gefilmd, wordt daarmee de herkenbaarheid al enorm verkleind. Van achteruit de kerk filmen lijkt daarmee een oplossing. Maar wat nu als in een dienst de kinderen naar voren worden gehaald, of er vindt een doop of belijdenis plaats, of – misschien wel het meest gevoelig – het Heilig Avondmaal wordt gevierd? Opeens staan er dan toch mensen met hun gezicht richting de camera. Een andere oplossing is het aanwijzen van bepaalde zones in de kerkzaal waar wel en niet wordt gefilmd, zodat gemeenteleden ervoor kunnen kiezen buiten beeld te gaan zitten. Vergeet daarbij echter niet dat mensen gehecht kunnen zijn aan hun eigen plek waar zij misschien al jarenlang zitten.

Het is van belang na te denken over wat te doen bij de verschillende onderdelen van de liturgie. Houd daarbij het doel waarmee de opnamen worden gemaakt in het hoofd. Vraag uzelf af of het iets toevoegt wanneer tijdens het zingen de organist in beeld is, of dat enkel het orgel ook voldoet. Een afweging kan zijn om tijdens de preek de voorganger in beeld te hebben, omdat de non-verbale communicatie toegevoegde waarde kan hebben. Moet de predikant ook de hele dienst in beeld zijn? Zo kan het voor iemand die een gebed uitspreekt oncomfortabel zijn om te worden gefilmd, bijvoorbeeld omdat hij of zij soms ook informatie van papier nodig heeft bij de voorbeden. Let er ook op dat tijdens de collecte iedereen de vrijheid

heeft om wel of niet te geven, zonder dat dit in beeld is ("Maar als u een liefdegave geeft, laat dan uw linkerhand niet weten wat uw rechterhand doet," Mat. 6:3).

Vergeet niet om in het plan ook verschillende soorten diensten op te nemen (denk aan rouw-, trouw-, doop-, belijdenis- en avondmaalsdiensten). Naast het feit dat in dergelijke diensten de liturgie anders is dan anders en dus niet het plan voor de gewone eredienst kan worden gevolgd, betreft het hierbij diensten die meestal een persoonlijker karakter hebben dan een doorsnee dienst. Hierdoor kan het gewenst zijn eerst te overleggen met de direct betrokkenen (nabestaanden, bruidspaar, doopouders etc.). Denk in deze context ook aan diensten waar medewerking wordt verleend door een koor of band. Zij kunnen bezwaar hebben tegen beelduitzending in het algemeen of tegen beschikbaarheid in het uitzendingenarchief vanwege bijvoorbeeld rechten op liederen.

Wie kijken er mee?

Met dit laatste komen we bij een volgend punt waarover nagedacht kan worden: zijn de beelduitzendingen door iedereen te bekijken of enkel door een besloten groep (met een inlogcode) en hoe lang zijn de uitzendingen na de dienst nog te bekijken? Dit alles kan – per afzonderlijke dienst – op de wensen van uw gemeente worden aangepast.

Waar verder nog aan te denken?

Zet het beleid dat gevolgd gaat worden op papier, zodat

het voor iedereen te raadplegen is. Laat de kerkgangers daarnaast weten dat er in een dienst wordt gefilmd door bordjes op te hangen bij de ingang of door een mededeling op de beamer. Vergeet ook niet om een gast-predikant op de hoogte te stellen van het beleid dat in de gemeente wordt gevoerd en vraag hem of haar om toestemming (leg dit ook vast). Zorg verder dat gemeentelieden weten waar ze moeten zijn met bezwaren en neem deze bezwaren ook serieus. Wees niet bang om het beleid aan te passen als dat nodig blijkt. Beter wat langer doen over invoeren en het wegnemen van bezwaren, dan achteraf geconfronteerd worden met (ook juridisch hout snijdende) bezwaren. Als u begint, moet er immers ook meestal behoorlijk wat geïnvesteerd worden. Dan is het fijner wanneer het ook meteen naar aller tevredenheid van start kan gaan.

Informatie en bekende aanbieders:

www.kerkomroep.nl (partner van de VKB)

www.kerkdienstgemist.nl

www.schaapsound.nl (apparatuur) (partner van VKB)

www.cantorsound.nl (apparatuur)

www.kerktv.hgt.nl (apparatuur)

